

KHẢO SÁT THỰC TRẠNG QUẢN LÝ, VỆ SINH AN TOÀN THỰC PHẨM, TRUY XUẤT NGUỒN GỐC THỰC PHẨM TẠI CÁC CHỢ TRUYỀN THỐNG HÀ NỘI

1. Thông tin chung

Nằm trong xu hướng chung của thế giới, hệ thống thực phẩm ở Việt Nam, đặc biệt là ở các thành phố lớn, đang chuyển đổi từ truyền thống sang hiện. Cùng với đó, tại các thành phố lớn đang có xu thế chuyển đổi nhanh từ truyền thống sang hiện đại với sự gia tăng các Trung tâm Thương mại (TTTM), siêu thị hiện đại và cửa hàng tiện lợi.

Ở Việt Nam, hệ thống Chợ truyền thống (CTT) đang đóng một vai trò quan trọng trong hệ thống thực phẩm thành thị. Tại Hà Nội, gần 500 CTT-bao gồm chợ chính thức, chợ cóc chợ dân sinh, cửa hàng nhỏ, cửa hàng tạp hóa, đang cung cấp khoảng 80% lượng nông sản, thực phẩm cho nhu cầu tiêu dùng của người dân. CTT không chỉ là nơi mua bán, trao đổi hàng hóa, CTT còn mang lại nhiều lợi ích kinh tế, văn hóa, xã hội. CTT là nơi bảo đảm sinh kế cho không ít phụ nữ yếu thế, gia đình thu nhập thấp, cung cấp thực phẩm tươi sống với giá phải chăng cho nhiều tầng lớp xã hội nhất là nhóm có thu nhập thấp.

Trong những năm qua, công tác quản lý, phát triển chợ đã được các cấp, các ngành ngày càng quan tâm. Tuy nhiên, phần lớn các chợ còn tạm bợ, chưa bảo đảm yêu cầu vệ sinh an toàn thực phẩm; sự hiểu biết các quy định về vệ sinh an toàn thực phẩm của cán bộ quản lý chợ và tiểu thương còn hạn chế. Công tác truy xuất nguồn gốc thực phẩm, quản lý và phân loại rác thải và hành vi của người tiêu dùng cũng là những vấn đề cần được nghiên cứu để có hướng giải quyết hướng tới một khu chợ đảm bảo các yếu tố liên quan tới vệ sinh an toàn thực phẩm (VSATTP) và sức khỏe người tiêu dùng. Trong khi đó, chỉ có khoảng ¼ sản phẩm sản xuất ra từ người nông dân và hợp tác xã (HTX) rau với các tiêu chuẩn như VietGAP, RAT, hữu cơ, PGS tại Hà Nội được kết nối và tiêu thụ qua các kênh chính thức, còn lại thông qua các thương lái để trà trộn vào các loại sản phẩm khác không rõ nguồn gốc.

Rikolto là một tổ chức phi chính phủ quốc tế có hơn 40 năm kinh nghiệm hợp tác với các tổ chức nông dân và tác nhân trong chuỗi thực phẩm ở châu Phi, châu Á, châu Âu và Mỹ La-tinh. Rikolto hoạt động tại 15 quốc gia trên toàn thế giới với 8 văn phòng đại diện khu vực. Rikolto mưu cầu một thế giới với hệ thống sản xuất và tiêu dùng giúp xóa đói giảm nghèo mà giảm thiểu tác động tiêu cực tới môi trường. Tại Việt Nam, trong những năm vừa qua, Rikolto đã hỗ trợ các HTX sản xuất và tiêu thụ rau bền vững theo tiêu chuẩn PGS tại một số tỉnh thành trên cả nước như Đà Nẵng, Hà Nam, Hà Nội, Vĩnh Phúc và Tuyên Quang.

Hướng tới các hệ thống thực phẩm an toàn, bổ dưỡng, bao trùm và bền vững Rikolto tập trung các hoạt động vào việc xây dựng mô hình thí điểm về ‘thành phố thực phẩm thông minh’ giai đoạn 2017-2021 và tiếp đến là 2022-2026 tại Việt Nam. Hệ thống cung cấp thực phẩm an toàn, bổ dưỡng và bao trùm thông qua các CTT ở các đô thị lớn tại Việt Nam, trong đó có Hà Nội được Rikolto ưu tiên đưa vào khung chiến lược tiếp cận.

Hiện trạng về VSATTP, kinh doanh quản lý thực phẩm, truy xuất nguồn gốc thực phẩm tại các CTT ở TP Hà Nội và TP HCM đã được đánh giá trong nghiên cứu do Ngân Hàng Thế Giới tài trợ năm 2020. Dựa vào báo cáo tổng quan này, Rikolto tìm kiếm tư vấn để tiến hành khảo sát nhằm lựa chọn 1-2 CTT

để tiến hành triển khai mô hình CTT nhằm cải thiện các vấn đề liên quan tới VSATTP, truy xuất nguồn gốc và tính bao trùm của các CTT, khảo sát sẽ đưa ra được các địa chỉ tin cậy tại các CTT cho các HTX rau đang được Rikolto hỗ trợ để kết nối và tiêu thụ sản phẩm.

2. Mục đích, phạm vi, đối tượng và thời gian khảo sát

2.1. Mục đích khảo sát

- Dựa vào tiêu chí lựa chọn CTT, khảo sát sơ bộ nhằm tìm ra CTT đáp ứng được tiêu chí tham gia triển khai mô hình
- Khảo sát sâu tại CTT được lựa chọn nhằm hiểu rõ về thực trạng kinh doanh, quản lý và thực phẩm tại các CTT ở T.p Hà Nội làm cơ sở để xây dựng và mở rộng mô hình chợ đảm bảo VSATTP và bao trùm cung cấp thực phẩm an toàn lành mạnh với giá cả phải chăng cho mọi tầng lớp người dân;
- Có được các địa chỉ tin cậy tại các CTT để giúp cho các HTX rau đã và đang được Rikolto kết nối và tiêu thụ sản phẩm.

Cụ thể là khảo sát sẽ tập trung làm rõ 3 khía cạnh sau

- Thực trạng về thói quen, nhận thức và thực hành VSATTP của các tiểu thương và người tiêu dùng;
- Thực trạng về kết nối sản phẩm có nguồn gốc với các tiểu thương tại các CTT (truy xuất nguồn gốc của các nhóm: Người tiêu dùng, tiểu thương, thương lái, chủ trang trại; khả năng kết nối chuỗi cung ứng mới từ đơn vị sản xuất tới các tiểu thương tại chợ Truyền thống);
- Thực trạng về công tác quản lý, thu gom và xử lý rác thải tại các CTT.

2.2. Phạm vi khảo sát

Dựa vào các tài liệu tham khảo về đánh giá hiện trạng các CTT thông qua các nghiên cứu cũng như các dự án triển khai tại chợ do WB, CIAT, IRRI và các chương trình nhà nước tài trợ (đặc biệt là dự án WB) nhằm cải thiện VSATTP tại các chợ ở Hà nội, lựa chọn 6-10 CTT đáp ứng các tiêu chí để tham gia cùng thiết kế xây dựng mô hình thí điểm.

Tư vấn cùng Rikolto sẽ lựa chọn 1-2 chợ đảm bảo các tiêu chí sau để tiến hành khảo sát sâu các đối tượng liên quan, đặc biệt là tiểu thương. Đồng thời, tổ chức hội thảo với các bên có liên quan để thiết kế giải pháp và lên kế hoạch cho mô hình thí điểm chợ VSATTP và truy xuất nguồn gốc.

- Chính quyền địa phương, ban quản lý chợ và cơ quan quản lý nhiệt tình và ủng hộ việc triển khai thí điểm mô hình chợ VSATTP và truy xuất nguồn gốc;
- Số các tiểu thương tại chợ có ít nhất từ 300 trở lên;
- Dân cư xung quanh khu chợ có thu nhập trung bình hoặc thấp, có nhu cầu về thực phẩm VSAT và truy xuất nguồn gốc;
- Đang có các vấn đề về quản lý, thu gom và xử lý rác thải, bố trí các loại gian hàng thực phẩm và cách thức đảm bảo vệ sinh thực phẩm;
- Đã có sẵn hệ thống cơ sở hạ tầng (kiên cố hoặc bán kiên cố) tuy nhiên chưa đảm bảo VSATTP;
- Chợ được quản lý hợp tác giữa nhà nước và tư nhân.

2.3. Đối tượng khảo sát

Đối tượng khảo sát gồm:

- Nhóm tiểu thương: 90 người
- Nhóm quản lý chợ, cơ quan chuyên ngành (cấp phường và quận): 30 người
- Nhóm cung cấp thực phẩm (tiểu thương, chủ trang trại): 30 người

- Người tiêu dùng: 50 người

2.4. Thời gian

Khảo sát sẽ được bắt đầu từ ngày 07/12/2021 đến 30/2/2022

<i>Hoạt động</i>	<i>Thời gian</i>	<i>Tham gia của đối tượng phỏng vấn</i>	<i>Trách nhiệm</i>	<i>Tham gia</i>
Xây dựng bộ câu hỏi và công cụ khảo sát	7-9/12/2021		Rikolto đóng góp	Tư vấn
Tiến hành khảo sát sơ bộ để lựa chọn 2 chợ khảo sát sâu	10-12/12/2021	Ban quản lý, ban ngành liên quan, tiểu thương	Rikolto thảo luận lựa chọn 2 chợ để khảo sát sâu	Tư vấn
Tiến hành khảo sát sâu 2 chợ	13-20/12/2021	Ban quản lý, ban ngành liên quan, người cung cấp thực phẩm, tiểu thương, người tiêu dùng		Tư vấn
Phân tích, tổng hợp và báo cáo	21-25/12/2021		Rikolto đóng góp ý kiến	Tư vấn
Tổ chức hội thảo đa bên lập kế hoạch hành động	1/2022	Ban quản lý, ban ngành liên quan, người cung cấp thực phẩm, tiểu thương, người tiêu dùng	Rikolto	Tư vấn kết nối

3. Kết quả yêu cầu

5.1. 01 báo cáo khảo sát được phân tích tổng hợp với các thông tin chính sau:

- Khái quát tình hình CTT trên địa bàn T.p Hà nội
- Thực trạng kinh doanh thực phẩm tại các CTT
- Thực trạng nguồn cung thực phẩm cho các CTT
- Thực trạng về nhận thức và hành vi của các tiểu thương đối với các vấn đề liên quan tới VSATTP, truy xuất nguồn gốc, xử lý rác thải...
- Thực trạng về VSATTP
- Thực trạng về truy xuất nguồn gốc thực phẩm
- Mong muốn của tiểu thương về kết nối với các nhà cung cấp TP có nguồn gốc
- Thực trạng về quản lý, thu gom và xử lý rác thải
- Thực trạng về nhận thức và hành vi của người tiêu dùng đối với các CTT
- Thực trạng về công tác quản lý VSATTP tại các CTT
- Thực trạng triển khai các chính sách / qui định liên quan tới CTT
- Khuyến nghị

5.2. Chương trình hành động cụ thể được xây dựng là kết quả của hoạt động này

5.3. Danh sách các địa chỉ tại CTT để giúp cho các HTX rau được Rikolto hỗ trợ kết nối và tiêu thụ sản phẩm.

4. Nộp đề xuất

Ứng viên nộp bản đề xuất bao gồm ít nhất những nội dung sau:

- Tính hợp lý của các hoạt động được đề xuất (bối cảnh, đối tượng, thời gian và kinh phí)
- Mục tiêu của các hoạt động được đề xuất
- Các bước triển khai và khung thời gian thực hiện
- Đầu ra và kết quả mong đợi
- Ngân sách dự kiến và đội ngũ thực hiện
- Khung báo cáo dự kiến
- Bộ câu hỏi / phiếu khảo sát (sẽ được gửi sau khi đề xuất được đồng ý bởi Rikolto)
- Các tài liệu liên quan kèm theo

Ứng viên vui lòng nộp đề xuất với các thông tin cần thiết qua email trước ngày 07/12/ 2021 tới Đỗ Thị Tiếp, email: tiếp.do@rikolto.org và cc cho: lua.hoang@rikolto.org